

1 - UN GONLEG SUR LE FOOTBALL

Nous présentons le *GONLEG Footbol, Turquie-France* l'été 2011 à Istanbul et à Montreuil, avec des supporters, des footballeurs, des journalistes et des étudiants en théâtre.

Dans un parc sur les hauteurs d'Istanbul se trouve un théâtre de plein-air, vaste et abrupte, accolé à un terrain de football en pelouse synthétique, entouré de filets verts. C'est samedi soir. Habitues des théâtres et habitants du quartier se dispersent en haut des gradins en béton. De là, ils ont une large vue sur la scène.

Entre la journaliste. Elle décrit la défaite de l'équipe GONLEG. Suivent les supporters. Ils préparent un tifo * de contestation et se racontent, au micro, les rivalités, les corruptions et les victoires de leur club. Interrrompus par des commentaires sur la hiérarchie dans les groupes de supporters, ils se taisent puis se remettent, tous les quinze, à mimer, chanter, manipuler des drapeaux, passant du turc au français. C'est comme une fête que l'on regarde du public tout en grignotant des pépites de tournesol et en bavardant avec ses voisins. D'autres commentaires sur la spéculation et la starification du football industriel ponctuent leurs échanges. Enfin, ils se rassemblent en cortège et partent. On projette des vidéos dévoilant au public que le match à venir, GONLEG contre GENOLG, est truqué.

Le public traverse le parc et retrouve les supporters dans les gradins du terrain de foot. Le capo, torse-nu, grimpé sur le grillage, un plot lui servant de porte-voix, organise le tifo de contestation avec le public. Certains se munissent de drapeaux et d'écharpes, d'autres s'assoient plus loin, d'où ils pourront observer la tribune et le terrain. Maintenant, les supporters sont presque cent. Il fait nuit. Eclairé par les lampadaires, le terrain ressemble à un grand polygone vert. Vingt joueurs s'échauffent. Deux journalistes

les interrogent sur la qualité de leur préparation et la probité de leur club. Leurs micros sont régulièrement coupés. Les commentaires portent sur le rôle des médias dans le football-spectacle. La pression monte. L'arbitre donne le coup d'envoi. Les échanges sont féroces, attisés par les décisions de l'arbitre corrompu. Les supporters chantent, sortent les banderoles de contestation, craquent des fumigènes, font une minute de silence. Progressivement, le bruit des corruptions circule : les supporters envahissent le terrain et interrompent le match.

Un mois plus tard, nous présentons la suite à Montreuil. Une première partie se déroule un samedi soir au théâtre municipal Berthelot. Dans le hall, deux cents personnes sont présentes : Montreuillois, originaires de Turquie, supporters parisiens et proches de GONGLE. Le public s'installe. Sur le plateau, noir et vaste, des tables sont disposées en long; derrière elles, six boîtes rouges servent de siège. Affichée en fond de scène, une carte. Une personne entre et la commente; une autre s'assied et traduit : au pays de GONGLE, au début du siècle, les régions GONLEG et GENOLG étaient occupées par le pays A. Joueurs et supporters des deux équipes, invités à témoigner, entrent un à un, intimidés. Le public applaudit, les chauffe. Serrés faute de chaise, ils racontent avec facétie les actes de résistance menés conjointement par leurs clubs. Une partie de la salle rit en turc, l'autre en français, s'entraînant l'une l'autre. La carte se complexifie, l'industrialisation du pays s'est intensifiée et les avis divergent sur le partage des richesses. Le ton monte, les équipes s'insultent, trahissant le mépris entre groupes sociaux. Elles finissent par s'affronter derrière les tables et les boîtes,

Muradiye Spor Kulübü, Çetin Ermeç Parkı İstanbul

dressées en barricade. L'évocation du match à Istanbul calme les esprits, on se souvient de l'envahissement de terrain et du jeu « foot-théâtre » inventé à cette occasion. Les règles sont expliquées au public qui est invité à assister à une partie le lendemain.

Ce jeu se déroule le dimanche après-midi sur un petit terrain en terre battue couvert de graffitis, à deux rues du théâtre. On y a placé des chaises sur les bords, accroché les couleurs de GONLEG et GENOLG derrière des grilles de protection, et tracé les lignes à la chaux. Le public de la veille est augmenté de voisins et de promeneurs.

Huit joueurs et joueuses, capitaines en tête, entrent à petites foulées. Ils sont en jean-baskets et portent des maillots peints à la main. Derrière les grilles, trois supporters : l'un d'eux résume à la criée la conférence de la veille. L'arbitre siffle le coup d'envoi. La balle est en mousse, les échanges sont doux. Les supporters chantent et mettent la pression à l'équipe adverse ; on retrouve les tensions qui ont éclaté à la conférence. Le public aussi se met à chanter et à invectiver ses adversaires. D'un coup, les joueurs ralentissent, accélèrent, ralentissent de nouveau ; parfois, ils rembobinent des séquences et les rejouent. Ou encore, ils s'arrêtent net, formulent un choix stratégique ou une analyse du jeu. Ils mettent en scène des actions footballistiques où transparaissent les pressions sociales et politiques exercées sur les joueurs, l'ambition, le dépassement de soi, l'orgueil... Dans la rue, des passants s'arrêtent et regardent. L'arbitre siffle la fin du match. Le public applaudit. Certains s'emparent de la balle et du terrain, d'autres décrochent les décors et on se retrouve autour d'un verre.

* Animation visuelle de stade

1 - FUTBOL ÜZERINE BİR GONLEG

GONLEG Footbol Türkiye-Fransa'yı, 2011 yazı İstanbul ve Montreuil'de futbolcular, taraftarlar, gazeteciler ve tiyatro öğrencileriyle birlikde sergiledik.

İstanbul'un sırtlarında bir parkta, etrafi yeşil filelerle çevrili bir hali sahaya bitişik, oldukça geniş ve sarp bir açık hava tiyatrosu bulunmakta. Bir cumartesi akşamındayız. Tiyaronun müdavimleri ve mahalle sakinleri beton tribünlerin üst tarafından dağılmakta. Bulundukları yerden bütün sahneyi görebiliyorlardı.

Gazeteci sahneye girer ve GONLEG takımının mağlubiyetini aktarır. Onu taraftarlar izler ve bir karşı tezahurat hazırlığı yapıldıken mikrofondan klüp zaferleri, içindeki saflamalar, şike olayları ile ilgili yorumlar duyulur. Taraftar gurupları arasındaki saflasmalarla ilgili yorumlar üzerine bir sus pus kesilen grubun onbeşi birden bağıra çağırı, ellerindeki bayrakları sallaya sallaya, fransızca ve türkçeyi birbirine karıştırarak yeniden şaklabanlıklar yapmaya koyulurlar. Sağındaki solundaki ile laflayarak çekirdek citlayan seyirciler sanki bir karnaval geçidi izler gibidir. Bu arada ticari futbolun saflasmaları, spekulasyonları üzerine yapılan yorumlar da sohbetlerini besler. Daha sonra bir kortej oluşturup sahneyi terkederler. GONLEG ile GENOLG'u karşı karşıya getirecek maçın şikeli olacağını duyuran bir video gösterimi gelir sahneye.

Seyirciler parkı geçip futbol sahasının tribünlerindeki taraftarlarla yeniden buluşur. Tel örgülere tırmanmış bağıri çıplak elindeki trafik konisini megafon olarak kullanan amigo seyircilerle birlikte karşı tezahuratı hazırlanır. Kimileri elerine bayrak kimileri de eşarp alırken, bazıları da uzakda hem sahayı hem tribünleri görebilecekleri bir yere oturur. Bu esnaya gelindiğinde taraftarların sayısı nerdeyse yüzü bulur. Karanlık çöker.

Sokak lambalarıyla aydınlanan saha büyük yeşil bir polygona benzer. Yirmi oyuncu isınama hareketleri yaparken iki gazeteci onlara antramanları ve klüplerinin ahlaklı değerleriyle ilgili sorular sorar. Yorumlar ise medyanın show futbolundaki rolü üzerindedir. Tansiyon yavaş yavaş yükselir. Hakem maçı başlatır. Zaten karşılaşma sert geçerken, "satılmış" hakemin kararları bunu daha da kamçılar; taraftarlar marşlar söyleyip bayrak sallayıp maytap ateşler arasında da herkes bir dakika boyunca sus pus kesilir. Yavaş yavaş şike haberi yayılmaya başlayınca taraftarlar sahayı işgal edip maçı durdururlar.

Bir ay sonra, gösterimize Montreuil de devam ediyoruz. İlk bölüm bir cumartesi akşamı Berthelot belediye tiyatrosunda geçiyor.

Ön hol de, Montreuil sakinleri, aralarında Türkiyeliler de var, GONGLE'e yakın parisli taraftarlardan da oluşan iki yüz kişi hazır bulunuyor.

Seyirciler yerlerini alır. Siyah ve geniş bir sahne, uzunlamasına dizilmiş yanyana masalar hemen gerisinde dizili altı kırmızı kutu tabure görevi görüyor.

Sahnenin dibinde asılı duran bir harita. Biri sahneye girer onun üzerine yorumlar yapar; bir başkası gelip oturur ve tercüme etmeye başlar: Yüzyılın başında GONGLE memleketinde GONLEG ve GENOLG adlı bölgeler A ülkesi tarafından işgal edilmiştir. Görüş belirtmesi istenen iki takımın oyuncu ve taraftarları ürkük bir şekilde teker teker sahneye girerler. Seyirciler onları alkışlıyor ve destek tezaruhatı yapar. Yer yokluğundan biribirinin üstüne çıkmış şekilde şaklabanlıklar yaparak kulüplerinin birlikde gerçekleştirdikleri direniş eylemlerini anlatırlar. Birbirlerini provoke ederek salonun bir bölümünü türkçe bir bölümünde fransızca gülmeye başlar.

City stade, Montreuil

Harita gittikce çetrefileşirken, ülkenin sanayileşmesi hızlanır ve zenginliklerin paylaşımıyla ilgili görüşler gittikçe farklılaşmaya başlar. Hava kızıır, takımlar küfürleşir, sosyal sınıfların birbirlerini küçümsemeleri su yüzüne çıkar. Durum, barikat gibi yiğilmiş masa ve kutuların arkasında çatışmaya kadar varır. İstanbul daki maça yapılan çağrı, sahanın ve o fırsatın yaratılan futbol tiyatrosunun işgalinin hatırlatılması, sınırları gevsetir. Oyun kuralları seyircilere anlatılır ve ertesi gün herkes maça davet edilir. Oyun pazar öğleden sonra tiyatrodan iki sokak ötede hertaraflı grafitilerle kaplı küçük bir toprak sahada geçiyor. Saha kenarına dizili sandalyeler, tel örgülere takılı GONLEG ve GENOLG takımlarının bayrakları ve kireçle çizilmiş çizgiler dekoru oluşturuyor. Bir önceki gün seyircilerine komşular ve yoldan geçenlerde eklenir. Kıcılarında kot, ayaklarında spor ayakkabı, üstlerinde elde boyanmış formalarla sekiz kız ve erkek oyuncu ikişer üçer, sahaya girer. Tel örgülerin arkasındaki üç taraftardan biri dünkü toplantıyı bağıra çağırı özetler. Hakem maçı başlatan düdüğü çalar. Sünger bir topla karşılaşma oldukça yumuşak geçer. Tezahuratlarla taraftarlar karşı takımı sıkıştırmaya başlıyor; bir önceki gün elektrikli havası yeniden yaşıyor. Seyircilerde tezaruhata katılıyor karşı takıma ileri geri çıkışır. Oyuncular birden hızlanıp yavaşlar yeniden hızlanır; sanki filmi geri sarıp bazı sekansları yeniden oynarlar gibi. Hatta bazen zıp diye duruyor oyunu gözden geçirip yeniden yönlendirirler. Sahnelemeye çalışıkları futbol hareketleri futbolcular üzerinde uygulanan sosyal ve politik baskılardan etkilenir; hırs, kendini aşma, kibir... olarak gösterir. Sokakdan geçenler durup seyrederler. Hakem maçın son düdüğünü çalınca seyirciler de alkışlamaya başlıyor. Kimileri sahaya inip topu kaparken kimileri de dekorları söküyorlardı sonra da herkez birseyler içmek için bir masa etrafında buluşuyorlar.

2 - THÉÂTRE, FOOTBALL ET SOCIÉTÉ

Lors du *GONLEG Footbol*, nous souhaitions construire des formes théâtrales originales, penser la relation football-théâtre et comprendre la culture footballistique. Cette expérience nous a permis d'élaborer une conception des relations entre théâtre, football et société. La réflexion que nous partageons ici débute sur l'observation et la comparaison des formes de pensée liées à ces deux disciplines et de leurs expressions concrètes à travers des esthétiques. Elle se poursuit par une esquisse des possibilités théâtrales qu'offre cette rencontre.

Il existe différentes formes d'activités culturelles : scientifiques, artistiques, ludiques, etc, liées à des formes de pensée particulières. L'art a difficilement gagné sa place parmi les disciplines pensantes dans le champ culturel, mais il est aujourd'hui institutionnalisé, beaucoup d'artistes sont considérés comme des intellectuels et la théorie sur l'art est présente dans les écoles spécialisées. Ainsi, de même qu'on peut dire qu'il y a des pensées philosophiques, on ose dire qu'il y a des pensées artistiques. S'autorise-t-on à dire la même chose du jeu ? Et *a fortiori* du football ? Les jeux et les sports sont cependant omniprésents dans notre quotidien et jouent un grand rôle dans la construction de nos valeurs et de nos représentations du monde.

Si les activités culturelles prennent des formes différentes : cours, spectacle ou compétition, on peut voir que le théâtre et le football ont une forme d'expression commune, le spectacle, basée sur le vis-à-vis entre la scène/le terrain et la salle/les gradins.

De prime abord, les enjeux ne sont pas les mêmes : au théâtre, la

recherche esthétique est au centre, tandis que lors d'un match, on s'intéresse à l'affrontement et à la performance. Cependant, on est forcés d'observer que la qualité des gestes, des stratégies et des ambiances du stade est aussi perçue de manière esthétique et constitue peut-être le véritable intérêt du match.

Il est aussi très intéressant de voir comment ces esthétiques sont parfois en lien avec des querelles sociales et des prises de position politiques. Prenons l'exemple du football, où, dans les gradins, les publicités et les tifos se disputent l'espace visuel. Les uns sont produits industriellement par les acteurs du football marchand, les autres sont faits main par ceux qui défendent un stade où se rencontrer, fraterniser et constituer une identité.

Pour résumer, nous avons observé que le football et le jeu en général sont de vraies manières de penser comme l'est le théâtre, que l'expérience du stade est une expérience esthétique aussi intense que celle de la scène. Loin d'être neutres, ces expériences sont porteuses de confrontations esthétiques et sociales.

Mais ce n'est pas tout. Football et théâtre occupent chacun une place particulière dans les imaginaires : les clichés sur le football populaire et sur le théâtre bourgeois sont encore très présents dans de nombreux discours. Il est vrai que le football est largement vécu comme un divertissement de masse et que les spectacles de théâtre restent accessibles à un public restreint. Ce que nous voulons attaquer, c'est l'opposition élite/peuple, qui aboutit à une séparation entre des milieux, pourtant conscients des batailles esthétiques et sociales, et qui pourraient s'allier.

Nous pouvons témoigner pour le théâtre de la richesse de cette alliance. En valorisant conjointement les pensées liées à ces pratiques, en échangeant les savoir-faire nécessaires à la mise en place d'une forme spectaculaire, et en associant les codes esthétiques, on ouvre de nouvelles possibilités. En voici quelques exemples.

L'acteur interprète habituellement une partition connue. Chaque soir, il la module sans en modifier le cours. Le footballeur, lui, agit à l'aide d'une somme d'outils techniques et dans le cadre de règles admises, sans connaître le déroulement de l'action. Nous avons imaginé un acteur qui construit une action, un propos et des relations avec ses partenaires dans le cadre de règles et en temps réel. Ce type de jeu modifie le rôle du public qui devient spectateur d'une situation dont il comprend les fondements et à travers laquelle il peut analyser les choix des protagonistes. Cette posture implique, au théâtre, que ce ne soient plus le drame et la manière de le représenter qui soient premiers mais plutôt la qualité des règles qui organisent l'action et la qualité des situations construites en direct par les acteurs. Pour finir, un effet plus immédiat de l'association entre théâtre et foot : la pièce est jouée pour un public pluriel et nombreux, et la pratique des supporters en tribune se transmet dans la salle. Le public change et son comportement aussi.

Ces alliances peuvent exister avec d'autres milieux, pour un théâtre en lien avec la société contemporaine, ses formes de pensée et ses esthétiques.

City stade, Montreuil

2 - TOPLUM, TİYATRO VE FUTBOL

GONLEG futbol gösterisinden amacımız orginal tiyatro tarzları geliştirmek, futbol tiyatro ilişkisini irdelemek ve futbol Kültürüünü anlamaktı. Bu deneyim bizim futbol, tiyatro ve toplum ilişkileri üzerine yeni konseptler geliştirmemize yardımcı oldu. Burda paylaşmaya çalıştığımız düşüncelerimiz bu iki disiplinin ve onların somut ifade tarzlarına bağlı düşünce şekillerinin gözlem ve karşılaşmasından kaynağını almaktır ve bu yakınlaşmanın bize sunabileceği yeni tiyatro tasarımlarıyla devam etmektedir.

Özel düşünme biçimlerine bağlı değişik kültürel faliyet şekilleri bulunmaktadır; bilimsel, artistik, eğlence vs... gibi. Kültürel alanda sanat, düşünmeye dayalı branşlar arasında kendisine yer yaparken, oldukça zorlandı, ama bu olgu günümüzde kurumsallaşlığı gibi sanatçılarda artık aydınlar sınıfından sayılmakta ve sanat teorisi özel okullarda okutulmaya. Böyleslikle, nasıl felsefi düşündeden bahsedebiliyorsak artık çekinmeden sanatsal düşüncelerden de bahsedebiliyoruz. Oyun için aynı şeyi söyleyebilir miyiz? Ve dahası futbol için de? Bununla birlikte oyun ve spor günlük hayatımızın her alanına yayılmış bulunuyor ve değerlerimizin, dünya gürüşümüzün oluşmasında büyük rol oynamakta. Kültürel etkinlikler değişik formlar: yarış, gösteri, müsabaka.., alsa bile, tiyatro ve futbolun ortak sergileme şekilleri olduğunu görebiliriz, sahne / saha ve salon/tribün karşı karşıya esasında dayalı bir gösteri şekli. İlk bakışta, sorunsalar hiç de birbirine benzemiyor gibi: tiyatro estetik arayışa odaklanmış görünüyor, halbuki maçda önemli olan karşılaşma ve performans. Bununla birlikte, hareketlerin kalitesi, oyun taktikleri ve stadın genel havasının her seferinde estetik bir gözle algılandığını da

inkâr edemediğimiz gibi belkide bu maça duyulan ilginin ana etkenini de oluşturmaktır.

Başa bir ilginç taraf da bu estetiğin bazen sosyal çatışmalar ve politik kutuplaşmalarla çakıştırıdır. Futbol örneğinde, tribünlerde tezahuratlarla reklam panolarının görsel mekân için rekabette oldukları söylenebilir. Birisi ticarî futbol aracılıarı tarafından üretilmiş endüstriel bir ürün, öteki, karşılaşmanın yapıldığı, bir kardeşlik ortamının doğduğu, bir kimliğin olduğu stadına sahip çıkanlar tarafından elyapımı ürünler. Özetlersek, bütün oyunlarda olduğu gibi futbolun da tiyatro gibi bir düşünce tarzı olduğunu, stadlarda olup bitenlerin de en az sahnelerdeki kadar yoğun bir estetik içeriğini gözardı edemeyiz. Nötr olmadıkları gibi bu gibi faliyetler estetik ve sosyal çatışmayı da beraberinde getirmektedir.

Ama konu burkadar la da bitmiyor. Futbol gibi tiyatronun da hayaller aleminde kendilerine özgü bir yer tutmuş durumalar. Popüler futbol, elitist tiyatro gibi klişeler bir çok söylemede hâlâ çok yaygın bir şekilde görülmektedir. Futbolun daha ziyade yiğinların eğlencesi olduğu buna karşılık tiyatro gösterilerinin daha sınırlı bir kitleye hitap ettiği de yanlış değil. Bizim yıkisma çalıştığımız elite/halk zıtlaşması ki bu daha sonra toplum içinde estetik ve sosyal mücadelenin bilincinde olup ittifak kurmaları gereken gruplar arasında ayırmalara yol açıyor. Tiyatronun bu ittifak zenginliğine sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu iki etkinliğe bağlı düşünce dağarcığını birleştirip zenginleştirerek, beceri, tecrübe alışverişıyla yeni bir gösteri şekilleri yaratarak ve estetik gramerleri birleştirerek yeni ufuklar yaratmış oluruz.

İşte buna birkaç örnek:

Alışilmiş olan bir aktörün bilinen bir metni icra etmesidir. Ve her akşam seyirini değiştirmeden aynı makamlı işini tekrar eder. Futbolcu ise tespit edilmiş kurallar çerçevesinde ve teknik becerilerinin yardımıyla sonunun nereye varacağını bilmenden hareket etmekte. Kurallar çerçevesinde ve gerçek zaman içinde rolünü, sözlerini ve çevresindeki partönerleri ile ilişkilerini kendi yaratan bir aktör düşünün. Bu tür oyular halkın rolünü değiştiriyor ve birden sebeplerini bildiği ve bu yüzden kahramanlarının seçimlerini daha rahat analiz edebileceği bir durumun seyircisi oluyor. Bu tavır tiyatro için dram ve onun temsil şeklini esas olmaktadır çıkışır ve yerini aksiyonu yöneten kuralların kalitesine ve aktör tarafından anında yaratılan durumların kalitesine bırakıyor. Konuya bağlamak gereklirse, tiyatroyla futbolun ittifakının ilk belirtisi de oyunun kalabalık ve heterojen bir topluluk için oynanması ve tribünlerdeki taraftarların faliyetlerinin salona taşınmasıdır. Hem seyirciler hem de onların davranışları da değişiyor.

Çağdaş topluma, onun düşünme ve estetik şekillerine bağlantılı bir tiyatro için bu tür ittifaklar başka topluluklar için de geçerli olabilir.

Tiyatro, Çetin Emeç Parkı, İstanbul

3 - RÉALISER UN GONLEG

Dans les GONLEG, nous souhaitons que des personnes concernées par le sujet traité participent à l'écriture et jouent dans le spectacle. Cette posture nous permet de rendre compte directement de pensées et de pratiques méconnues ou dévalorisées bien que très riches culturellement. L'exercice délicat de la création scénique à plusieurs nous apprend à penser une pluralité de discours et d'attitudes, et à les mettre en perspective. Nous observons dans ce texte la nature de ce travail.

Lorsque nous regroupons des personnes de plusieurs milieux pour un GONLEG, les différences sont constitutives de la création. Il s'agit de différences sociales et économiques mais aussi de multiples façons de penser le monde, de réagir ou d'interagir. Il nous faut alors penser un contexte de travail où ces différences coexistent. Pour le concevoir, nous prenons en compte, tout d'abord, la façon dont les contextes des interactions sociales influencent les formes de relations humaines. Prenons la première rencontre de deux inconnus, s'ils ne savent pas forcément quel comportement adopter, ils peuvent s'appuyer sur le contexte : dans un bar une attitude décontractée, lors d'un entretien d'embauche, de la retenue, du sérieux.

Il faut également prendre en compte le lien qu'entretiennent les formes de relation avec des valeurs. Si nos individus sont au comptoir, la franchise, la fraternité et la légèreté seront aussi importantes que la ponctualité, le sérieux et l'allégeance dans le bureau du directeur des ressources humaines. Les formes de relation, quelque soit leur contexte, ne sont ni aléatoires ni gratuites, mais l'expression de valeurs. Il est nécessaire pour le GONLEG de prendre en compte la pluralité de ces valeurs et

les différentes hiérarchies dont elles font l'objet chez les participants. Car c'est à travers elles que seront comprises diverses possibilités de relations au sein du groupe.

Il faut aussi noter qu'inévitablement chaque participant traverse dans la vie de nombreux contextes, s'habitue à des formes de relation et porte une boussole de valeurs à travers laquelle il se repère dans le monde. Il n'abandonne pas ce bagage lors du travail. Cette réalité est une richesse, elle fait exister des ramifications entre le contexte de création et de nombreux autres. C'est l'existence de ce réseau qui fait du GONLEG une expérience sociale. Par exemple, au cours du travail, les acteurs ont fait part de leur vision du théâtre, mais aussi de leurs façons de travailler dans d'autres compagnies. L'entraîneur a parlé de sa méthode, mais aussi de l'enseignement du football dans les institutions. Il s'agit, pour tous les participants, de l'apprentissage d'une posture politique, car chacun est invité à devenir ambassadeur des formes de relation et des valeurs qu'il expérimente dans d'autres contextes.

Considérer que le contexte de création du GONLEG est en réseau nous donne donc deux responsabilités pour l'organiser. Celle de la forme des relations à l'intérieur du travail et celle de la forme des relations entre les différents contextes.

Voyons d'abord les formes de relation à l'intérieur du travail et la façon dont elles permettent de s'intéresser aux valeurs. Le GONLEG a pour but, au-delà de la création théâtrale, d'inventer des manières de s'organiser à plusieurs et de créer des espaces de référence pour penser la réalité*. Pour cette raison, les relations de travail prennent la forme de jeux. Cette

Tiyatro, Çetin Emeç Parkı, İstanbul

forme est pertinente car ses principes sont visibles et de ce fait plus faciles à discuter. Les jeux sont élaborés en amont puis expérimentés avec les participants. Les propos qu'ils permettent de développer et leurs qualités spectaculaires sont alors discutés. Si des améliorations sont possibles ils sont ensuite réaménagés. Ces jeux s'intéressent aux idées et aux attitudes des participants, à travers leur formulation, leur re-formulation, leur analyse et leur mise en perspective. Ce travail conjoint d'appropriation et de mise à distance amène le groupe à constituer un corpus commun d'idées. Au sein de ce corpus subsistent des contradictions, car le but n'est pas de construire une synthèse homogène mais d'articuler les conceptions. Voyons maintenant les formes de relation entre les différents contextes. Notons bien que celles-ci doivent être construites avec les personnes liées à ces contextes. Le principe de base est celui d'une hospitalité où les hôtes ont des responsabilités didactiques. Prenons un acteur qui invite un ami footballeur au théâtre : il lui parlera du lieu, des mouvements artistiques existants, des politiques culturelles. Le footballeur posera des questions et comparera avec ses expériences. Le contexte dans lequel ils sont est à la fois le cadre de leur relation et leur objet d'étude.

Cette posture particulière d'implication et d'analyse est inhérente à ce travail. Chaque GONLEG apporte des situations inédites qui nous placent dans une dynamique de réajustement permanent des méthodes et des réflexions.

* Voir la définition d'un GONLEG dans les précédentes « Notes sur les GONLEG / 1 - Les buts, la méthode et les outils de GONGLE » sur le site : www.google.fr

3 - GONLEG NASIL GERÇEKLEŞİR

GONLEG'lerde temennimiz oyuna konu olan kişilerin yazılıma ve gösteriye katılmaları. Bu inisiyatif bizi kültürel açıdan çok zengin olmalarına rağmen bilinmeyen, değer verilmeyen düşünce şekilleri ve falyertlerle direk ilişki kurmamıza yardımcı olmaktadır. Oldukça ince bir iş olan toplumla sahne kurgu sanatı bize bu konuda söylem ve tavırların ne kadar çok olabileceğini ve yaratabileceğimiz yeni perspektifler konusunda bir fikir vermektedir. Bu metin bu çalışmanın ürünüdür.

Farklı guruplardan insanların GONLEG için bir araya getirilmesi projenin hedeflerinden birini oluşturuyor. Sözkonusu farklılıklar sosyal ve ekonomik olacağı gibi değişik dünya görüşü, davranış veya varoluş biçimini olabilir. Burda bize düşen bütün bu farklılıklar bir araya getirecek bir çalışma ortamı yaratmak. Onu da yaratmak için herseyden önce sosyal ilişkiler ortamının ne şekilde insan ilişkilerini etkilediğine dikkat ediyoruz. Birbirini tanımayan iki kişi örneğini ele alalım, eğer birbirlerine hangi tavrı takınacaklarını bilmiyorlar ise içinde bulundukları ortamdan hareket ederek: bir kahvede rahat ve serbes, bir iş görüşmesinde ciddi ve ölçülü olurlar. Dikkat edilecek başka bir şey de ilişki şıklarının kültürel ve sosyal değerlerle olan bağları. Eğer bu iki kişi bir kahvenin yanında bulunuyorsa samimiyet, dostluk ve rahatlık, insan kaynakları müdürenin bürosundaki, dakislik, ciddiyet ve sadakat kadar önemlidir. İlişki şıkları, ortam ne olursa olsun, resgele ve boş şeyler olmadıkları gibi değerlerin bir ifade şeklidir. GONLEG gerçekleştirirken katılımlara özgü değerler yelpazesini ve aralarındaki farklı hiyerarşileri göz önünde tutmak gereklidir. Çünkü, grup içindeki ilişki ağı olasılıkları bu sayede anlam bulacaktır. Katılımcıların herbiriň hayatlarında değişik ortamlardan geçerek buraya

geldiklerini, belli ilişki şekli alışkanlıklarını olduğunu, her birinin yerzündeki konumlarını tespit için kendine has değer pusulasının olduğunu da küskusuz gözden kaçırılmamak gereklidir. Çalışmalarımız esnasında bu birikim gözden uzak tutulmuyor. Bu gerçek bir zenginlik oluşturur, yaratıcılık hamlesiyle bütün öteki durumlar arasında karşılıklı bağlar kurmaktadır. Zaten bu bağların varlığı GONLEG'i bir sosyal olay haline getirmektedir. Bir örnek vermek gereklidir; bu çalışmalarımız sırasında aktörler hem kendi tiyatro anlayışlarını hem de öteki tiyatro topluluklarının çalışma tarzlarını dile getirdiler. Antrenör kendi çalışma metodundan bahsederken öteki kurumlardaki futbol eğitimi de deyindi. Katılanlar için söz konusu olan politik tavırın nasıl ortaya konulacağını öğrenmeleridir, zaten herkesden başka bağlamlarda tecrübe ettikleri ilişki biçimlerinin, değerlerin temsilcisi olması isteniyor.

O halde şunu kabul etmek gereklidir ki bir GONLEG ağı oluşturmak ve onun organizasyonu bize iki sorumluluk vermektedir: Biri çalışma sırasında ilişkileri, öteki ise; değişik bağlamlardaki ilişki şıklarını.

İlk önce çalışma esnasındaki ilişki şıklarına ve onların bizi değerlerle ilgilenmeye nasıl ittiğine önce bir göz atalım. Bir tiyatro oluşumunun ötesinde GONLEG'in amacı, bir çok kişiyi bir araya getiren organizasyon şıkları icad etmek ve bize gerceği düşünmede referans olacak mekânlardan yaratmak. Bu sebepten çalışma içindeki ilişki şıkları de bir oyun şekli oluşturuyor, bu yenilik oldukça elverişli bir durum, çünkü kuralları gözlenebildiğinden tartışmaya açık. Oyun metinleri önceden katılımcılarla birlikte hazırlanıyor. Geliştirilmesine önyargı oldukları söz dağarcığı ve oların gösteriye uygunluğu tartışılmasında eger olgunlaşmaları mümkün

ise yeni düzenlemelere gidilmekde. Bu tür oyunlar herseyden önce katılımların dile getirdikleri, ortaya koymaları ve her seferinde yeniden düzenleyip analiz ederek sonunda bir proje haline getirdikleri fikir ve davranış biçimlerini kapmayı kendine amaç ediniyor. Bu hem sahiplenme hem de mesafe koyma hemzamanlı çalışma sonunda yine müşterek bir fikirler yumağı ortaya çıkarmayı. Bu yumak içinde zıtlıklar yaşamalarını sürdürmeye devam ederler, zaten amacımız da homojen bir sentez ortaya çıkarmak olmadığı gibi değişik konseptlerin kendi aralarında düzenlemeleri geliştirmektedir.

Şimdi de değişik kontekstsler arasındaki ilişki şıklarına bir göz atalım ve şunu da hemen ekleyelim, bu kontekstslerin ortaya çıkarılması o kontekstlere bağlı kişilerle yapılması gereklidir. Bu safhada kuralımız; misafir perverlik ama misafirlerin didaktik sorumluluklarını bulunmakta. Bir aktörün futbolcu bir arkadaşını tiyatroya davet ettiğini düşünelim, ona bulundukları mekândan, dönenin artistik akımlarından, kültürel politikalardan bahsedebilir. Futbolcu arkadaşı da aynı konuda sorular sorup kendi bilgileriyle karşılaşabilir. Bulundukları ortam hem onların ilişkilerine sahne, hem de sohbet konularını oluşturmuş olur.

Hem katılım hem de analiz inisiyatifi bu çalışmanın özgün kuralarındandır. Her GONLEG girişimi yeni durum oluşturmaktır ve bizi düşüncelerimizi ve çalışma metotlarımızı devamlı olarak yenileme gayretine itmektedir.

* GONLEG'in bir tanımını, "GONLEG'ler Üzerine notlar 1- Amaçları, Çalışma Metodu, GONLEG malzemeleri" için de, www.gonleg.fr 'de bulabilirsiniz

Theâtre Municipal Berthelot, Montréal

Vous avez dans les mains le deuxième livret consacré à la réalisation des GONLEG*. Nous l'éditons suite au GONLEG Footbol, Turquie-France, un projet de création théâtrale sur le football.

Vous yerez une description de ce GONLEG, une réflexion sur les relations entre théâtre, football et société, ainsi qu'une analyse des problématiques posées lors de la réalisation du projet.

Vous y trouverez également un schéma. Il met en relation ce GONLEG avec les instances qui ont permis sa réalisation et avec les subjectivités des participants.

Le GONLEG est une activité ouverte à tous. Si vous voulez y participer n'hésitez pas à nous contacter.

Texte rédigé par GONLEG et traduit en turc par Mehmet Konuk.
Illustration réalisée et traduite par l'ensemble des participants du GONLEG Footbol, Turquie-France.

* Voir la définition d'un GONLEG dans les précédentes « Notes sur les GONLEG / 1 - Les buts, la méthode et les outils de GONLEG » sur le site : www.gonleg.fr

Elinizdeki GONLEG'lerin gerçekleşmesine ayrılmış ikinci kitabıdır*. GONLEG Footbol, Türkiye-Fransa, futbol üzerine gerçekleştirilmiş bir tiyatro projesinin ürünüdür.

İçinde bu GONLEG'in bir tanıtımını bulacaksınız, aynı zamanda tiyatro, futbol ve toplum üzerine düşünceler ve projenin gerçekleşmesi sırasında yapılan sorgulamaların analizini.

Kitapçıkta bir de şema göreceksiniz. Bu şema bu GONLEG'le gerçekleşmesine önyak olanlar ve katılanların öznelikleri arasındaki ilişkileri gösteriyor.

GONLEG herkese açık bir faliyet, eğer katılmayı düşünüyorsanız, hiç çekinmeden bizi arayabilirsiniz.

Bu metin GONLEG tarafından kaleme alınmıştır ve Mehmet KONUK tarafından Türkçeye çevrilmiştir.
Resimler GONLEG Footbol, Türkiye-Fransa katılanları tarafından gerçekleştirilmiştir.

* GONLEG'in bir tanımını, "GONLEG'ler üzerine notlar 1- Amaçları, Çalışma Metodu, GONLEG malzemeleri" için de, www.gonleg.fr'de bulabilirsiniz

REMERCIEMENTS/TEŞEKKÜRLER

Mesut Can Alkan, Deniz Duranay, Özgür Gözüaçık, Dolunay Pircioglu, Yılmaz AK, Sultan Ulutaş, Emir Üstündağ, Aslı Avcan, Gamze Aytar, Eylül Deniz Müştak, Zeynep Hürmüz, Nil Dinç, Aurélie Miermont, Charlotte Rougier, Mehdi Harouni, Florent Jacob, Hakim, Fred Cave, Croma, Selahattin Kaya, Eylem Ertürk, Osman Kavala, Burçin Gerçek, Ekim Öztürk, Görkem Kızılkayak, Elçin Onder Turan, Erman Yaşar, Mustafa Özdemir, Zeynep Saygı, Nurdane Bourcier, Umit Metin, Didem Özbeş, Osman Bozkurt, Göksel, Hélène Zajdela, Ayşe Solal Garcin, Çakır, Evren Ergeç, Mahmut Değer, Sükrü Münoğlu, Besim Delaoğlu, Banu Yelkovan, Bedi Kofteoğlu, Nami Başer, Erkin Diyarbakırlioğlu, Sevda Çamlıyurt, Filiz Sızanlı, Mustafa Kaplan, Bağış Erten, Zeynep Su Kasapoğlu, Alp Ulagay, Tanıl Bora, Çetin Sankartal, Doğu Yaşar Akal, Hasan Bülent, Hamit Bozarslan, Suzan Sezgin, Mine Çerci, Funda Karakuş, Onur Tuna, Onur Kahraman, Onur, Selen Ansen, Tunç Çekinmez, Ahmet Yılmaz Kaya, Metin Bey et son équipe/ve ekibine, Ahmet Alper Tekeli, Ulaş, Ata, Metin, Metin Bey, Mehmet Konuk, Elsa Vanden Bossche, Emmanuel Cuffini, Anne-Marie Heugas, Nadine Ouazana, Yves Labbé, Patrice Caillat, Salim Leghmizi, Françoise Moreaux, Thibaut Vignes, Romain Jacquier, Michel Fuchs, Sarah Harper, Pascal Laurent, Marc Josserand, Alice Groppé, Yves Buchin, Dominique Aru, Bernard Bloch, Philippe Lanton, Evelyne Pelletier, Isabelle Rère, Olivier Renouf, Rani, Christina, Géraldine Biaux, Quentin Dulieu, Nicolas Ksiss, Etel Ekwalla Moukouri Mongue, Jean-Michel Arberet, Nicolas Guillemin, Bruno Teocoli, Max Leguem, Thomas Horeau, Rahsan Aktas, Fanfan, Rustem, Nour, Grand Dadet, Tecate, Vincent, Céline, Ekim, Nassim, Shams, Antoine Pinquier, Marlou Pierrat, Patrice Bretaudière, Sylvie Braquet, Raffaëlle Bloch, Clémence Ancelin, Julien Granjoux, Anne-Laure Gardette, Jacqueline Mahieux, Anne-Claire Bethmont, Thomas B, Mahmut Demir et ses élèves/ve öğrencileri, Aurélien Py, M. Touzery, Yann Le Moal, Osman Dinç, Giselle Trembleau, Catherine Rastoix, Dominique et Jacques Miermont, Joseph Jacob, Catherine Ferrandon, Camille Blin, Mimi, Elie. Et toutes les personnes qui nous ont soutenus.

Ve bizi desteklemiş olan herkese.

+ Huit bar, Trakia, FSGT, SAZ Paris, TOG, Galata Perform, L'Amicale des anciens de Galatasaray, Kumbaracı elli, Alkıntıkımı, İstiklal Kitapevi, Falaises et plateaux, MDA 10, Café Kartal, Muradiye Spor Kulübü

Livret n°/Kitapçık n° / 300
Imprimé à Montreuil/Basim yeri Montreuil
Mars 2012/Mart 2012